

Tisdagen den 14 november

Kl. 15.00

Meddelande om interpellationssvar

§ 1 Justerades protokollet för den 6 innevarande månad.

§ 2 Upplästes följande till kammaren inkomna skrivelse:

Till riksdagens kammare

Härmed anhåller jag om entledigande från riksdagsuppdraget från och med onsdagen den 15 november 1978.

Stockholm den 10 november 1978

Anders Wijkman

Denna anhållan bifölls av kammaren.

§ 3 Talmannen meddelade att till kammaren inkommit läkarintyg för *Alfred Håkansson*, som var sjukskriven ytterligare under tiden den 16–26 november.

Erforderlig ledighet beviljades.

Talmannen anmälde att *Rune Svensson* (c) även under denna tid skulle tjänstgöra som ersättare för *Alfred Håkansson*.

§ 4 Meddelande om interpellationssvar

1978/79:36 om införande av sex timmars arbetsdag

Statsrådet EVA WINTHER:

Herr talman! Enligt riksdagsordningens 6 kap. 1 § åligger det mig att meddela att svaret på interpellationen 36 av Karin Nordlander om en plan för införande av sex timmars arbetsdag som överlämnats till mig för besvarande inte kan lämnas inom den föreskrivna tiden av fyra veckor. Efter överenskommelse med interpellanten kommer svaret i stället att lämnas fredagen den 17 november. Skälet till denna enda dags försening är att andra arbetsuppgifter förhindrat mig att svara vid de tidigare tillfällen då interpellationssvar skall lämnas enligt den preliminära planen för kammarens sammanträden.

Tisdagen den
14 november 1978

Om staden Crossroads i Sydafrika

Utrikesministern HANS BLIX erhöill ordet för att besvara *Mats Hellströms* (s) den 8 november anmälda fråga, 1978/79:102, och anförde:

Herr talman! Mats Hellström har frågat mig om jag avser att ta initiativ – i FN eller andra organ – som syftar till att rädda staden Crossroads i Sydafrika från förstörelse och dess befolkning från tvångsförflyttning.

Den sydafrikanska regeringens åtgärd att tvångsförflytta den svarta befolkningen från vissa samhällen utanför de sydafrikanska storstäderna har väckt berättigad indignation på många håll. Bl. a. har International Defence and Aid Fund och International University Exchange Fund, som får huvuddelen av sina bidrag från Sverige, i sin informationsverksamhet beskrivit den brutalitet med vilken dessa samhällen jämnas med marken.

Crossroads utanför Kapstaden är bara ett exempel på denna påtvingade folkomflyttning som är ett led i den intensifierade bantustanpolitiken. Åtgärderna har hittills drabbat över två miljoner människor och väntas beröra ytterligare nära två miljoner.

Jag delar helt Mats Hellströms uppfattning att vi bör reagera inför vad som pågår.

Vi verkar i New York för att få frågan om förstörelsen av dessa förstäder i Sydafrika uppmärksammas i FN:s generalförsamlings resolutioner i apartheidärendet. Dessa väntas komma upp till behandling i slutet av denna månad. Dessutom kommer vi självfallet att ta upp frågan i det svenska inlägget i apartheidfrågan i FN.

MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret på min fråga. Det är bra att regeringen avser att ta upp frågan om Crossroads i Förenta nationerna. Det är viktigt att Crossroads uppmärksammas internationellt som en symbol för ett praktiskt motstånd mot apartheidpolitiken.

Crossroads är den största av de slumstäder där kvinnor och barn nu vägrar att acceptera apartheidlagstiftningens grymma bestämmelser, som förvisar dem till svält- och undernärlingsområden i de s. k. bantustans i hemländerna – områden där enligt sydafrikanska uppgifter 250 av 1 000 barn dör före fem års ålder. I stället stannar kvinnorna med sina barn hos de förvärvsarbetande männen i kranstäderna runt omkring storstäderna. Crossroads är den största av dessa förstäder, och det är dit de flesta har flyttat sedan man jämnat andra sådana städer med marken.

Trots den stora materiella fattigdomen finns i Crossroads en fungerande social gemenskap. Man har exempelvis egna skolor, en viss – om än blygsam – sjukvård, kyrkor, organisationer av olika slag och ett eget vaktssystem. Till skillnad från slumstäder i många andra länder har man i Crossroads en utomordentligt låg kriminalitet. Där finns således en social struktur och en fungerande social gemenskap – det rör sig här om en fungerande samhällsbildning.

Den typ av städer som Crossroads företräder utgör en aktiv social protest

mot apartheidsystemet. Den sydafrikanska regeringen har nu aktualiserat sitt gamla hot om att jämna staden Crossroads med sina 20 000 invånare med marken och förflytta majoriteten av befolkningen – så gott som alla kvinnor och barn och även en del män – långt ut till avlägsna delar av landet, till Transkei eller andra områden där dessa människor aldrig vistats och där svälten, undernäringen och barnadödligheten är permanenta och fruktansvärt stora. Under lång tid har den sydafrikanska regeringen vänt sig mot den här samhällsbildningen med trakasserier. Man har satt in nattliga tårgasanfall i staden för att skrämman människorna i deras skjul, man har slumpvis arresterat människor och torterat dem och man har skjutit ett antal människor till döds.

Liksom upproret i Soveto blev en symbol för den svarta storstadsungdomens protest mot apartheid har Crossroads blivit en symbol för familjernas, särskilt kvinnornas, protest mot systemets grymhet. Enligt apartheidlagstiftningen skall nämligen familjerna systematiskt splittras; männen skall leva för sig, och kvinnorna och barnen skall försas långt ut på landsbygden för att leva i svält och undernäring.

Jag har velat ta upp den här frågan eftersom det är viktigt att man i det internationella samfundet i tid uppmärksammar vad den sydafrikanska regeringen planerar, så att det blir svårt för rasistregeringen att i tysthet genomföra en total förstörelse av de svartas stadsbildningar och tvångsflytta massor av människor, varvid svarta ledare arresteras, skjuts och mördas.

Utrikesministern HANS BLIX:

Herr talman! Mats Hellström och jag är eniga i vår syn på frågan om staden Crossroads. Den är upprörande och tragisk. Hälften av männen i Crossroads tvingas enligt uppgift att stanna på sina arbetsplatser, medan deras anhöriga drivs ut till Transkei i enlighet med bantustanpolitiken. Familjerna splittras alltså. Detta är apartheid- och bantustanpolitik.

Vissa uppgifter tyder på att myndigheterna tagit ett visst intryck av den internationella kritiken och därför skjutit upp den planerade utrymningsaktionen tills vidare. Om detta visar sig vara riktigt, kan det bekräfta värdet av de opinionsyttringar som kommit till stånd och som vi deltar i. Det bekräftar också att vi inte får upphöra att uttrycka vår indignation när det gäller apartheidpolitiken i alla dess olika former.

MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Det är bra om det förhåller sig som utrikesministern säger, att den sydafrikanska regeringen tar intryck av opinionen. Det är möjligt att regeringen i det här fallet haft svårt att under sommaren genomföra den aktion man planerat, bl. a. till följd av internationella påtryckningar. Regeringen har velat vänta ut den internationella opinionen men har nu i höst enligt sydafrikansk press återigen hotat att jämna staden med marken. I kraftiga hotelser har regeringen talat om för befolkningen vad som kommer att hända med dem fysiskt, om de inte accepterar att flytta ut till

Tisdagen den
14 november 1978

*Om regeringens
beslut i ärende
om tillstånd till
försäljning av vissa
fartyg*

svältområdena.

Mot denna bakgrund anser jag liksom utrikesministern att det är viktigt att Sverige i höst tar upp denna fråga i det svenska inlägget i apartheidfrågan i FN. Man kan kanske hävda att det som händer i denna stad med 20 000 invånare endast utgör en liten del av hela problemet med apartheidlagstiftningens grymhet. Men staden Crossroads är en symbol för de svarta familjernas protest. Den är en symbol på det sättet att den utgör en fungerande samhällsbildning och att människorna där visar att man kan leva tillsammans i en sådan i trots mot apartheidlagstiftningens grymhet. Det är möjligt att Crossroads kan komma att bli symbolen för den svarta befolkningens protest i lika hög grad som Soveto även om det här gäller andra kategorier av befolkningen än ungdomarna i Soveto.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Om regeringens beslut i ärende om tillstånd till försäljning av vissa fartyg

Kommunikationsministern ANITHA BONDESTAM erhöll ordet för att besvara *Anders Björcks* (m) den 27 oktober anmälda fråga, 1978/79:89, och anförde:

Herr talman! Anders Björck har frågat mig om jag vill redogöra för bakgrunden och skälen till beslutet att trots kommerskollegii tillstyrkan avslå framställningen att få sälja fartygen Bellman och Taube till utlandet.

Gällande lag om tillstånd till överlåtelse av fartyg och dess förarbeten grundas bl. a. på överläggningar med sjöfartens parter i början av år 1977. Enligt förarbetena till lagen bör tillstånd till överlåtelser med bevarat svenskt driftsinflytande i vissa situationer kunna medges. Det avgörande bör därvid vara om överlåtelserna kan vara till gagn för svensk sjöfart. Tillstånd bör dock inte lämnas, om det strider mot väsentligt allmänt intresse att fartyget upphör att vara svenskt. Normalt får överföring till bekvämlighetsflagg antas strida mot väsentligt allmänt intresse. Andan i lagstiftningen är således negativ till utflaggning i allmänhet och till bekvämlighetsflagg i synnerhet.

Ärendet gäller fartygen Bellman och Taube, ägda av Scandinavian Motorships AB (SMS) resp. ett partrederi som domineras av SMS. En uppgörelse hade träffats som i korthet innebär att det japanska varv som byggt fartygen och som har stora fordringar på ägarna köper fartygen till ett nybildat bolag i Liberia för registrering i Singapore. Till köpeavtalet är fogad en överenskommelse om fortsatt charter till ett franskt bolag, som till 30 % ägdes av SMS. Uppgörelsen innebär utnyttjande av de ekonomiska fördelar som är förknippade med bekvämlighetsflagg.

Kommerskollegium, som underställt ärendet regeringens prövning, konstaterade i sitt yttrande att svenskt driftsinnes skulle kvarligga i fartygen efter överlåtelserna. Kollegiet anförde vidare:

*Om regeringens
beslut i ärende
om tillstånd till
försäljning av vissa
fartyg*

”En principiell bedömning av tillståndsfrågan i detta fall leder till slutsatsen att överlåtelsen inte bör få äga rum. Det enda alternativ till denna affär som rederiet pekat på är konkurs. Om det finns andra alternativ eller ej undandrar sig kollegiets bedömning. Det förefaller dock sannolikt att en ’ren’ försäljning av fartygen till någon annan utanför den nuvarande intressgruppen inte skulle kunna lösa de ekonomiska problemen för SMS. Under sådana omständigheter ter sig en vägran till överlåtelse i detta fall föga rationell med hänsyn till de ekonomiska värden som här står på spel.”

Mot bakgrund av de speciella omständigheter som förelåg i fallet ansåg sig kollegiet böra tillstyrka framställningen.

Starka skäl skall kunna åberopas för att regeringen med den lagstiftning som gäller skall godta lösningar med bekvämlighetsflagg vid bevarat svenskt driftsinflytande.

Överlåtelse av Bellman och Taubc kunde under de förutsättningar som förelåg inte anses medföra sådant gagn för svensk sjöfart som åsyftas i förarbetena till lagen. Regeringen sade därför nej till ansökningen.

ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min enkla fråga.

Tyvärr finns det knappast någon anledning för svensk sjöfartsnäring att tacka för det beslut som har fattats i ärendet.

Frågesvaret är märkligt. Det är en enda lång plädering för varför man skulle ha gett tillstånd till försäljning, medan de sista fyra raderna innehåller ett konstaterande av att en försäljning inte skulle vara till gagn för svensk sjöfart.

Men det där är ju alldeles uppåt väggarna. Principiellt är det här en mycket intressant fråga. Bakgrunden till begäran var att man genom att ge tillstånd till utflaggning skulle kunna få det berörda rederiet att överleva med allt vad det betyder för den svenska sjöfartsnäringen och för sysselsättningen. Det skulle ha inneburit att det konkurshot som vilar över rederiet, och också över det franska rederi som fartygen hade utchartrats till, skulle kunna hävas och de svenska statliga kreditgarantierna på 16 milj. kr. kunna gäldas.

Det hade varit en bra lösning för alla parter, och det var också den lösning som den tidigare departementschefen liksom hans medarbetare i departementet hade tänkt sig, såvitt man har kunnat förstå av den debatt som förts. Denna lösning tillstyrktes av kommerskollegium. Två fackliga organisationer, Sveriges fartygsbefälsförening och Svenska maskinbefälsförbundet, som har en allmänt negativ inställning till överlåtelser i dessa sammanhang, ansåg sig ändå inte böra motsätta sig att ett sådant tillstånd som hade begärts gavs.

Men ändå, trots denna massiva enighet när det gällde att säga ja, sade kommunikationsministern nej. Detta är principiellt intressant inte minst ur den synpunkten att av någon anledning också statsministern kopplades in på ärendets handläggning. Min fråga är då naturligtvis: Varför deltog statsministern i handläggningen av detta ärende – var det därför att man avsåg att

*Om regeringens
beslut i ärende
om tillstånd till
försäljning av vissa
fartyg*

ändra praxis, och anser kommunikationsministern att man i och med detta beslut har ändrat praxis när det gäller utflaggning?

Jag frågar också: Vad har Sverige vunnit på det beslut som regeringen fattade? Vad är till slut, herr talman, "sådant gagn för svensk sjöfart som åsyftas i förarbetena till lagen" i ett ärende av detta slag?

Kommunikationsministern ANITHA BONDESTAM:

Herr talman! Rederiet har inte någon fartygsverksamhet kvar efter försäljning av dessa fartyg, och det kan alltså inte anses vara till gagn för svensk sjöfart, om denna försäljning skulle ha fått äga rum. I övrigt gäller att det är regeringen som har fattat beslutet i fråga, och den har gjort det med utgångspunkt från den lagstiftning och de förarbeten till denna lagstiftning som f. n. gäller.

ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Detta var kanske ännu mera förvånande. Om det nu är på det sättet att man har fattat beslutet i enlighet med de förarbeten som finns, vore det då inte märkligt om kommerskollegium, som har stor vana vid att handlägga sådana här ärenden, tillstyrker. Det är i så fall också underligt, herr talman, att flera fackliga organisationer tillstyrker liksom att departementet i den föregående beredningen – detta beslut fattades ju bara någon dag efter regimskiftet – var helt inställt på att man skulle ge tillstånd till försäljningen.

Vidare kan man inte hävda att rederiet inte har någon fartygsverksamhet kvar och att ett beslut om tillstånd till försäljning därför inte skulle vara till gagn för svensk sjöfartsnäring. Det är i själva verket så att rederiet äger ett antal hamnar, och rederiet har byggt upp dessa på ett så effektivt sätt att vi genom dem fått en rationell hantering av importerade bilar.

Herr talman! Min fråga kvarstår, och jag vill med skärpa upprepa den: Vad är sådant gagn som det talas om i förarbetena till lagen? Den frågan måste vi få ett svar på av kommunikationsministern i dag, om det skall vara någon mening med vårt frågeinstitut.

Kommunikationsministern ANITHA BONDESTAM:

Herr talman! I regeringsbeslutet anges vissa situationer, där ett tillstånd till försäljning kan anses vara till gagn för svensk sjöfart. Som exempel nämns att tillstånd kan lämnas om utlandsregistrering är enda möjligheten att erhålla eller behålla betydande lastkontrakt till följd av bl. a. protektionistiska åtgärder eller att rederiet i sin ansökan anger att man ämnar tillföra verksamheten under svensk flagg ett annat fartyg som från sysselsättnings-synpunkt i princip motsvarar det som avses bli registrerat i utlandet.

ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jag är ledsen att jag måste fortsätta att försöka få svar på min fråga. Om det nu är så som fru Bondestam säger, ja, då skulle exempelvis kommerskollegium och en lång rad andra instanser ha fel. Den enda slutsats

man kan dra av det svar som har givits är att regeringen – två dagar gammal – ändrade praxis i frågor som är av stor betydelse för svensk sjöfart. Någoting annat kan icke utläsas ur det svar som här har lämnats, och därför tycker jag det är ärligt att säga så, för om man ändrar praxis bör det väl klart sägas ut i denna kammare, herr talman.

Överläggningen var härmed slutad.

Nr 32

Tisdagen den
14 november 1978

Om Maranatarörelsens skolor

§ 7 Om Maranatarörelsens skolor

Statsrådet BIRGIT RODHE erhöll ordet för att besvara Åke Gillströms (s) den 18 oktober anmälda interpellation, 1978/79:38, och anförde:

Herr talman! Åke Gillström har frågat mig dels om jag anser att Maranatarörelsens skolor överensstämmer med 35 § i skollagen, dels vilka åtgärder jag avser att vidtaga i annat fall.

Företrädarna för de s. k. Maranatarörelserna hävdar att den undervisning som bedrivs där är sådan enskild undervisning som avses i 35 § skollagen. Enligt denna paragraf gäller att barn som i hemmet eller annorstädes bereds enskild undervisning, som väsentligen motsvarar grundskolans, skall befrias från skolgång.

Det ankommer på skolstyrelsen att besluta i frågor som avses i 35 §. Det är således skolstyrelsen som prövar och avgör om den enskilda undervisningen fyller det krav som anges där, dvs. väsentligen motsvarar grundskolans undervisning.

Framställningar från föräldrar om barns befrielse från skolgång för deltagande i undervisning som Maranatarörelsen bedriver har behandlats olika i berörda kommuner. I ett par fall har barn befriats från skolgång för deltagande i sådan undervisning, medan i Stockholms kommun befrielse från skolgång inte har medgetts.

Barn, som befriats från skolgång, får kallas till prövning. Uteblir barnet utan giltigt förfall eller befins vid prövningen, att barnet inte har fått tillfredsställande undervisning, och vinnns inte rättelse på annat sätt, skall skolgång åläggas barnet. Det ankommer på skolstyrelsen att kontrollera att den enskilda undervisningen fyller det krav som anges i 35 §. Jag utgår ifrån att skolstyrelsen fortlöpande kontrollerar att så är fallet.

Mot bakgrunden av att den enskilda undervisningen väsentligen skall motsvara grundskolans måste det förutsättas att den enskilda undervisningen är av sådan beskaffenhet att den kan tillgodose detta krav, även om det inte följer av 35 § att undervisningen behöver handhas av person med lärarutbildning.

Enligt min mening bör enskild undervisning som bedrivs av en skola normalt prövas med tillämpning av 34 §, som handlar om enskilda skolor. Det syns inte ha varit avsett vid skollagens tillkomst att man skall kunna upprätta privatskolor med stöd av 35 §.

Inom utbildningsdepartementet har genom en särskilt tillkallad sakkunnig

gjorts en översyn rörande de enskilda skolornas ställning. Arbetet har i augusti i år redovisats i kartläggnings- och diskussionspromemorian (Ds U 1978:6) De enskilda skolornas ställning inom utbildningsväsendet. I promemorian behandlas bl. a. 35 § skollagen. Frågan om en översyn av 35 § har aktualiserats också av Stockholms skoldirektion i en skrivelse till utbildningsdepartementet. Promemorian remissbehandlas f. n. Remisstiden går ut den 8 januari nästa år. När promemorian har remissbehandlats avser jag att ta ställning till frågan om de eventuella åtgärder som promemorian bör föranleda.

I sin interpellation uppger Åke Gillström att Maranatarörelsens ledare genom massmedia har gett beskedet bl. a. att aga ingår som en del av fostran i rörelsens skolor. Skollagens regler om agaförbud, som innebär att kroppslig bestraffning eller kränkande behandling av elev inte får förekomma, gäller i grundskolan, specialskolan, gymnasieskolan, sameskolan och särskolan. När det gäller sådan enskild undervisning som avses i 35 § skollagen har det inte varit avsett att statsmakterna skall utfärda några bestämmelser för undervisningen. Enligt min mening är det dock självklart att det inte heller vid sådan undervisning bör förekomma kroppslig bestraffning eller kränkande behandling av barn. F. ö. kan nämnas att justitieminister Romanus i en proposition som i dagarna kommer att föreläggas riksdagen kommer att föreslå bestämmelser som innebär förbud för föräldrar och övriga vårdnadshavare att aga barn.

ÅKE GILLSTRÖM (s):

Herr talman! Låt mig allra först tacka för svaret. Det är ett skickligt försök att undvika de blindskär som onekligen finns för en liberal skolminister med olika grupperingar bland sina väljare. Genom att undvika de svåra passagera har svaret också blivit mycket intetsägande. Jag känner inte riktigt igen den annars frejdigt synpunktsrika Birgit Rodhe, som inte brukar sticka under stol med sina synpunkter.

Jag tolkar svaret så att statsrådet inte känner någon som helst oro för den utveckling tillämpningen av skollagens 35 § tagit. Hon litar helt och hållet på att kommunerna skall förmå stå emot dessa mycket öppna försök att sabotera skollag, skolförordning och läroplan, som Maranataskolorna innebär. Jag har i interpellationen exemplifierat hur dessa skolor enligt egen uppgift arbetar på ett sätt som inte överensstämmer med grundskolans sätt att arbeta. Statsrådet tar bara upp vad jag angivit om agan. Även om hon personligen anser det självklart att "kroppslig bestraffning eller kränkande behandling av elev inte bör förekomma", tycks hon inte vara helt säker på att detta är fallet. Hon menar att det "inte varit avsett att statsmakterna skall utfärda några bestämmelser för undervisningen" enligt 35 §. Men det kan väl å andra sidan inte heller vara meningen att skolöverstyrelsen och departementet stillatigande skall låta sig informeras av Maranataskolornas ledare att aga ingår i uppfostran utan att vidta någon åtgärd? Eller genom tystnad tillåta att man i de här skolorna inte eftersträvar någon objektivitet i undervisningen? Eller finna sig i att eleverna uppmanas uppta kamp mot fackföreningsrörelsen och

folkrörelserna? Jag trodde i min enfald att det var just dessa rörelser som skulle vara grundstenar i den SIA-skola vi skall bygga upp. Vad skall vi annars med dessa SSA-råd, en samlad skoldag med föreningsaktiviteter och undervisning om arbetsmarknadens parter till?

Statsrådet har helt enkelt inte svarat på min fråga, om hon anser att Maranatarörelsens skolor överensstämmer med skollagens 35 §. Hon lämnar mycket korrekta uppgifter rent allmänt om hur paragrafen skall tillämpas. Det har jag inte bett att få reda på, för det visste jag förut, och människor med sunt förnuft kan dra dessa slutsatser själva. Enbart i fem rader av 70-talet har hon försökt närma sig pudelns kärna, nämligen frågan om dessa skolor i själva verket är privatskolor enligt en annan paragraf – 34 – och inte enskild undervisning i hemmet. "Det synes inte ha varit avsett vid skollagens tillkomst att man skall kunna upprätta privatskolor med stöd av 35 §", skriver statsrådet. Men varför görs då ingenting för att avstyra detta?

Problemet har uppmärksammats av Stockholms skoldirektion och länskolnämnden i Stockholms län med anledning av framställningar från föräldrar om att ordna enskild undervisning enligt 35 § för Maranatabarn i storfamilj. Det är alltså inte fråga om enskild undervisning i hemmet av familjens barn, utan av flera familjers barn, dvs. en kamouflerad privatskola. Skoldirektionen påpekar:

En paragraf liknande denna – alltså 35 § skollagen – har funnits sedan lång tid tillbaka. Utformningen är i stort sett densamma som i folkskolestadgan. Den tillkom i en tid, då skolans uppgift huvudsakligen bestod i att lära eleverna läsning, skrivning och räkning och avsåg att bereda familjen möjlighet att undervisa egna barn i hemmet. Samhällsutvecklingen har emellertid medfört, att paragrafen måste anses föråldrad och bör bli föremål för översyn. Undervisning enligt grundskolans övergripande mål kan inte ges i hemmen, varken vad gäller elevernas sociala utveckling eller arbetsformer eller arbetssätt.

Skoldirektionens begäran om en översyn av 35 § skollagen har föranletts av ett ärende i vilket föräldrar som bor i s. k. storfamilj för sina barn begärt befrielse från skolgången under motivering att barnen erhåller enskild undervisning i storfamilj. Denna framställning avlog skoldirektionen. Föräldrarna besvärade sig till länskolnämnden över detta beslut, men nämnden har avslagit besvären under motivering att den undervisning som barnen åtnjuter ej kan hänföras till 35 § skollagen. Undervisningen bedrivs i skolliknande former, och följaktligen borde föräldrarna ha gjort framställning om undervisning enligt 34 § skollagen.

Det behövs alltså en form av förtydligande av begreppet enskild undervisning i hemmet eller annorstädes. I en tid då familje- och hembegreppet är på väg att i allt vidare kretsar omvärderas och omstöpas, blir behovet av en precisering av lagtexten mer angelägen än tidigare. Gränsen mellan enskild skola och enskild undervisning i hemmet eller annorstädes måste alltså klarare markeras. I syfte att garantera barnet icke blott undervisning utan också en tillfredsställande undervisning, synes den prövningsmöjlighet som i dag enligt 35 § andra stycket skollagen föreligger för skolstyrelsen böra göras

Tisdagen den
14 november 1978

*Om Maranatarö-
relsens skolor*

obligatorisk. En närmare specificering av prövningens innehåll förefaller mot bakgrund av undervisningsbegreppets förändring under de senaste decennierna rimlig.

Det är alltså inte fråga om en inskränkning av föräldrarnas möjlighet att välja form för barnens skolgång. Däremot måste man göra en översyn som skapar klarhet på den här punkten och dessutom bör man, precis som nämnden framhåller, också göra prövningsinstitutet obligatoriskt och i så fall klargöra prövningens innehåll. Man kunde alltså ha förväntat sig att statsrådet också hade anfört någonting om tveksamheten när det gäller dessa båda paragrafer, men hon föredrar att endast hänvisa till den promemoria om enskilda skolor som f. n. är ute på remiss.

Det hade därför varit rimligt att statsrådet Rodhe tagit allvarigare på svaret. Och det är förvånansvärt att hon inte med ett ord nämner de möjligheter som finns enligt skollagens 51 §. Enligt denna har regeringen möjlighet att ge skolöverstyrelsen i uppdrag att inspektera Maranataskolorna, men det har alltså uppenbarligen inte skett och därför måste min fråga till sist bli: Anser statsrådet inte att en sådan inspektion är nödvändig med hänsyn till att Maranataskolans ledare själv meddelat att man inte arbetar enligt den målsättning som finns för grundskolan?

INGRID SUNDBERG (m):

Herr talman! Statsrådet Rodhe hänvisar i sitt svar till den kartläggnings- och diskussionspromemoria som utarbetats av en särskild tillkallad inom utbildningsdepartementet. Jag har tagit del av promemorian och ser med förväntan emot de åtgärder som kan följa av densamma. I det sammanhanget vill jag naturligtvis hoppas att inga inskränkningar görs i de rättigheter som föräldrar i dag har att välja skolform för sina barn, och att de enskilda skolornas förutsättningar inte försämras.

Ändå är vissa förändringar nödvändiga, och jag syftar då på vad statsrådet anförde om enskild undervisning som bedrivs av en skola. Jag instämmer i statsrådets och Åke Gillströms förmodan att man vid skollagens tillkomst inte avsåg att enskilda skolor skulle kunna upprättas med stöd av 35 §. Den säger, vilket kommit fram här, att föräldrar skall ha rätt att ge sina barn enskild undervisning i hemmet eller annorstädes. Men här saknas det tillägg som finns i 34 §, nämligen att undervisningen skall väsentligen motsvara grundskolans till art, omfattning och allmän inriktning.

Maranataskolorna arbetar ju under den här paragrafen, men inte i hemmet utan annorstädes. Ursprungligen var det kanske meningen att familjer gemensamt skulle kunna undervisa sina barn. Man hade kanske långt till skolor och kunde ordna undervisningen hemma. Och visst bör också i det framtida arbetet den möjligheten finnas kvar. Det finns ju en garanti i att skolstyrelsen har rätt att kalla barnen till prövning för att kontrollera att de fått tillfredsställande undervisning.

Men faktum är, herr talman, att vi i dag har tre olika sorters skolor: dels samhällets vanliga grundskola, dels enskilda skolor som lyder under 34 §, dels skolor som egentligen inte är skolor utan en form av enskild undervis-

ning. Dessutom har vi möjligheten att ett barn undervisas helt och hållet i hemmet.

När det gäller frågan om den enskilda undervisningen i hemmet och annorstädes skulle jag vilja fråga statsrådet: Hur vanligt är detta? Förekommer det att föräldrar undervisar sina barn hemma? Finns det barn som på grund av handikapp eller långvarig sjukdom meddelas helt enskild undervisning utanför grundskolans ram? Men först och främst – det är det viktigaste i dagens debatt: Hur vanligt är det att olika samfund eller andra organisationer startar utbildning av barn enligt 35 § skollagen? Sådan utbildning lägger ett stort ansvar på de lokala skolstyrelserna, och man måste fråga sig – det framförde också Åke Gillström – om man från statsmakternas sida tillräckligt har uppmärksammat dessa förhållanden och givit de lokala skolstyrelserna erforderligt stöd i deras kontroll av verksamheten?

Herr talman! Jag vill fråga statsrådet: Har det över huvud taget förekommit att skolstyrelser kallat elev till provning för kontroll av att vederbörande fått en tillfredsställande undervisning? Hur sker en sådan provning i så fall, och vilka direktiv gäller? Är det skolstyrelsernas ledamöter som verkställer provningen?

Det här är viktiga saker därför att det gäller barn. Vi talar med all rätt om föräldrarätten, men barnens rätt till en tillfredsställande och kvalitativt god undervisning får inte åsidosättas.

Kanske är detta, när det gäller den totala utbildningspolitiken, en liten fråga. Genom statsrådets svar verkar det som om enskilda skolor i framtiden skulle drivas enligt 34 § skollagen, något som jag tycker är riktigt och som också tillgodoser barnets rätt. Samtidigt är jag medveten om att det hela är en gränsdragningsfråga, om man ändå vill behålla rätten till enskild undervisning, där jag skulle vilja göra begränsningen "i hemmet".

Jag vill här erinra om vad den särskilde utredaren säger i sin promemoria om ett eventuellt avskaffande av 35 § skollagen: Om man vill överväga att såsom otidsenlig upphäva paragrafen som sådan torde emellertid med hänsyn till föräldrarätten och principiella skäl möjligheten ändå bära finnas kvar för eventuella undantagsfall. Denna möjlighet kan utformas som en säkerhetsventil, t. ex. i samband med en eventuell bearbetning i andra sammanhang av bestämmelserna om skolpliktens fullgörande.

Jag instämmer i den uppfattningen. Jag tror att det är mycket viktigt att en sådan säkerhetsventil finns kvar, och den kan ju utformas med utgångspunkt i det enskilda barnets situation. Kvar står det faktum att det vore angeläget att alla enskilda skolor lydde under samma paragraf men att samtidigt denna paragraf även i framtiden säkrar den fria ställning som skolorna i dag har med hänsyn till ideologisk inriktning och pedagogisk försöksverksamhet.

Jag vore tacksam om statsrådet ville svara på mina frågor om hur vanligt det är med skolor enligt 35 § av typ Maranata, om provning av eleverna ägt rum och hur denna i så fall skett.

Nr 32

Tisdagen den
14 november 1978

Om Maranatarörelsens skolor

Statsrådet BIRGIT RODHE:

Herr talman! Låt mig först med några ord svara på fru Sundbergs frågor.

Jag är inte beredd i dag att ge något exakt svar på frågan om hur vanligt det är att föräldrar begär att enligt 35 § skollagen få undervisa sina barn i hemmet eller annorstädes. Enligt vad länskolnämnden i Stockholm uppger är det mycket ovanligt. Men jag är beredd att, om Ingrid Sundberg så önskar, vid något senare tillfälle återkomma med ett mera exakt svar på denna fråga.

Jag har inte möjlighet – jag har redan deklarerat varför – att i dag gå in på en närmare diskussion och uttrycka mina personliga åsikter om sådana skolor som behandlas i den promemoria som f. n. är ute på remiss. Jag kommer att göra det när remissvaren kommit in; de är begärda till i början av 1979. Det är min mening att då återkomma med förslag till riksdagen.

Jag har naturligtvis förståelse för många av de synpunkter som Åke Gillström framförde, och jag vill understryka att om jag inte var så direkt och bestämd i alla mina svar som han önskade beror det inte på att jag inte tar på allvar de frågor som här ställdes och som var grundade på uppgifter som förekommit i massmedia.

Emellertid är det så, att rätten och plikten att kontrollera här ligger hos den lokala skolmyndigheten. Skolöverstyrelsen kan också, som Åke Gillström anförde, ingripa enligt 51 §. I den står dock inget om att regeringen har att ingripa eller att ålägga skolöverstyrelsen något sådant. Jag förutsätter att skolöverstyrelsen uppfyller sina plikter i enlighet med den paragrafen.

Jag återvänder ett ögonblick till skolstyrelsen och vill då säga att skolstyrelsen inte är ålagd någon fortlöpande kontroll, men den har möjlighet att kontrollera om barn som får enskild undervisning får tillfredsställande sådan. Hur och med vilka tidsintervaller kontrollen skall utföras har inte reglerats närmare utan får bedömas av skolstyrelsen från fall till fall. Men jag förutsätter att också detta är något som, inte minst med anledning av den diskussion som nu förs offentligt, varje skolstyrelse ser som sin uppgift att göra med ledning av de paragrafer som här gäller, i första hand 35 §. Det är i Nyköping och Örebro – det torde vara allmänt bekant – som skolstyrelserna har medgivit befrielse, medan skoldirektionen i Stockholm, som jag sade förut, inte har medgivit befrielse i liknande fall.

Herr talman! Jag ber att återigen få understryka att jag för dagen inte är beredd att gå in i en närmare diskussion om de frågor som här öppnar sig om de enskilda skolornas ställning, tillämpningen av 35 § eller i vilken form den kan komma att behöva ändras efter den översyn som har gjorts och som nu remissbehandlas.

ÅKE GILLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag har full förståelse för att statsrådet nu inte vill gå in på promemorian angående de enskilda skolorna. Den är jag inte alls särskilt intresserad av heller, eftersom den typ av undervisning som jag har frågat om inte skall vara undervisning bedriven i enskild skola.

Det var lugnande att höra att statsrådet verkligen tar den här frågan på

allvar. Skall jag tolka svaret på interpellationen tycker jag inte att det avspeglar särskilt stor oro.

Det är riktigt att det inte står något i 51 § i skollagen om hur regeringen skall bete sig – det kan jag hålla med om. Det talas bara om den centrala statsmyndigheten på arbetsområdet, och i det här fallet är det givetvis skolöverstyrelsen. Men jag tycker ändå inte att det kan vara särskilt tillfredsställande att den som på regeringsnivå svarar för utbildningen i grundskolan inte på något vis vidtar några mått och steg när det förekommer sådana saker som man kan läsa om i t. ex. Svenska Dagbladet den 4 september 1978.

Den stora rubriken är "Barnen fostras med en risbastu". Sedan citeras den som leder verksamheten:

"Vi har för närvarande undervisning, hemundervisning, på sju platser i Sverige. Och fler skall det bli, säger han och slår näven i bordet så att flera åhörare hoppar till.

På skolan i Latorp finns ungefär 60 personer, hälften av dem är skolbarn." Det är alltså hemundervisning för 60 personer.

Jag tycker att det finns all anledning att skärpa paragrafen, där det står i hemmet eller annorstädes, och jag hoppas att det sker i samband med de beslut som kommer att fattas efter den pågående remissbehandlingen.

Dessutom står det på följande sätt i artikeln:

"Barnen uppmanas i undervisningen att ta upp kampen mot fackföreningsrörelsen och folkrörelserna.

– Ombudsmännen har blivit de nya prästerna som delar ut nådemedel omkring sig. Därför berättar vi för barnen att vi har ett totalitärt system där folkrörelserna har stor makt.

Könsrollsfrågor diskuteras aldrig på skolan.

– Vi tycker alla lika här", säger ledaren, som "menar att kvinnan skall vara hemma och sköta barn eftersom hon egentligen vill vara hemma".

Åtminstone det sista borde få vårt kvinnliga statsråd att reagera mycket hårt. En som reagerat hårt är Rädsla barnens speciella barnombudsman, som i samband med detta gjort ett uttalande, som det kanske finns anledning att titta litet närmare på.

Det har nämnts ett par kommuner där sådan här undervisning kommit i gång, men skälet till att jag tagit upp frågan är att flera kommuner nu utsätts för samma uppenbara risk. Bl. a. har det diskuterats i min egen kommun, och det kan vara en av utgångspunkterna till att jag velat ställa den här frågan.

Jag hoppas verkligen – även om jag inte fått något särskilt bra svar – att det kommer att vidtas en del åtgärder för att beivra uppenbara övertramp av skollag och skolförordning.

INGRID SUNDBERG (m):

Herr talman! Jag har också full förståelse för att statsrådet Rodhe här inte kan ta upp en debatt om enskilda skolors ställning och utformningen av de olika paragraferna i skollagen. Däremot tycker jag kanske att den nu gällande

Tisdagen den
14 november 1978

*Om Maranatarö-
relsens skolor*

lagstiftningen skulle kunna beaktas i förhållande till bl. a. verksamheten vid vissa skolor här i landet. Jag syftar då på det som står i skollagen om att elever kan kallas till prövning för en kontroll av om de får tillfredsställande undervisning. Det är den enda lilla kontrollfunktionen i det här sammanhanget i dag.

Jag sitter själv i en liten lokal skolstyrelse, och det finns många sådana runt om i Sverige som kanske i ökande grad kommer att få in anhållanden från olika grupper om att starta sådan här särskild undervisning. Och det enda man sedan kan göra är just att pröva om undervisningen är tillfredsställande. Men det är inte lätt för en sådan liten skolstyrelse att kalla in elever och pröva. Hur skall man göra? Den här lagen har gällt länge, och min fråga är alltså: Vilka direktiv gäller för skolstyrelser, som mycket sällan eller kanske aldrig kommit i kontakt med det här problemet kring att kalla in elever för prövning? Det gäller här inte utformningen av paragraferna i framtiden utan vad som gäller i dag. Vad kan skolstyrelserna göra för att se om barnen fått en tillfredsställande undervisning?

Detta är viktigt. Dels kan det få de skolstyrelser som ännu inte kommit i kontakt med det här problemet men till vilka anhållan inkommer att beakta vilka krav som kommer att ställas på styrelsen i samband med att sådan här verksamhet eventuellt skulle växa fram. Dels tror jag att detta kan vara ett observandum för de skolstyrelser som har det här problemet i sin egen kommun och som alltså har en laglig rättighet vars verkställighet i varje fall jag är mycket okunnig om.

Statsrådet BIRGIT RODHE:

Herr talman! F. n. finns det, såvitt jag har fått mig bekant, inte några direktiv som gäller för skolstyrelserna i fråga om den här prövningen. Men de har ju att följa vad som finns stadgat om att undervisningen väsentligen skall motsvara grundskolans. Barnen skall alltså undergå prövning, och prövningen skall ha detta till riktmärke.

Jag vill gärna förutsätta att man därvid har att inte bara kontrollera att barnen lärt sig multiplikationstabellen osv. utan att prövningen också gäller, trots att det inte står utskrivet, den allmänna inriktning som grundskolan har och att man därvid också skall ta i beaktande sådana ting som Åke Gillström tog upp och som – vilket gläder mig – intresserar både manliga riksdagsmän och kvinnliga statsråd.

Som avslutning vill jag sedan för min del rikta ett tack till Åke Gillström, som tagit upp den här frågan, och till Ingrid Sundberg, som också fullföljt den. Jag tror att det som sagts här i kammaren i dag kan bli en hjälp för de skolstyrelser som ställs inför dessa frågor och möjligen också för andra myndigheter, som har att bevaka att de här paragraferna efterlevs såsom lagens mening är.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Föredrogs men bordlades åter
Socialförsäkringsutskottets betänkanden 1978/79:6-8

§ 9 Föredrogs och bifölls
Interpellationsframställningar 1978/79:79-81

§ 10 Talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle näringsutskottets betänkande nr 1 uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden.

§ 11 Anmäldes och bordlades
Proposition
1978/79:66 om lån för underhåll av hyreshus

§ 12 Anmäldes och bordlades
Motion
1978/79:40 av *Rune Torwald m. fl.*
med anledning av propositionen 1978/79:49 om vissa varvsfrågor

§ 13 Anmälan av interpellationer

Anmäldes och bordlades följande interpellationer som ingivits till kammarkansliet

den 14 november

1978/79:82 av *Anton Fågelsbo* (c) till industriministern om den svenska flygindustrins framtid:

Flygindustrikommitténs betänkande har i dag lämnats till försvarsministern. Om regeringen antar detta förslag innebär det att man nu bestämmer sig för att svensk flygindustri läggs ner. Detta skulle få avsevärda effekter för Arboga och för Hallstahammar, kommuner som är beroende av uppdrag för svensk flygindustri.

Flygindustrikommittén säger i sitt betänkande beträffande Arboga "att de alternativa möjligheterna till sysselsättning i Arboga är starkt begränsade. Någon expansion inom tillverkningsindustrin förutses inte och endast en svag tillväxt antas komma att ske inom den offentliga verksamheten. Tendensen blir ungefärligen densamma om än något förstärkt, om man ser till utvecklingen i hela länet.

Från kommunens sida har anförts att man under senare år förlorat ca 500 arbetstillfällen till följd av konkurser inom metall- och verkstadsindustrin. Denna nedgång har delvis kompenseras av en gynnsam utveckling vid FFV-U. Kommunen har därför delvis med inriktning på FFV-U ökat utbildningen inom den verkstadsmekaniska linjen.

Tisdagen den
14 november 1978

Anmälan av interpellationer

Med hänsyn till den svaga efterfrågan på arbetskraft som finns inom övriga områden är personalutvecklingen vid FFV-U av stor betydelse för kommunen. Om arbetsstyrkan skulle minska anses verkningarna för kommunens fortsatta utveckling bli synnerligen allvarliga.”

Effekterna för Hallstahammar verkar mycket oklara och nämns bara helt kort i betänkandet. Det är oroande för länet om flygindustrikommitténs förslag blir verklighet. Förslaget innebär att vi i framtiden skall låta våra plan tillverkas utomlands. Varför skall vi lägga ner en flygindustri som går bra ekonomiskt när vi har så många andra branscher som går dåligt och i stället behöver stöd? Förslaget och diskussionen om flygindustrins framtid väcker oro hos oss i Västmanlands län. Vilka alternativ för denna verksamhet kan den nya regeringen erbjuda? Jag förutsätter att det presenteras sådana om regeringen går på kommitténs förslag.

Med anledning av det anförda vill jag till industriminister Huss ställa följande frågor:

1. När kommer regeringen att ge besked om flygindustrins framtid?
2. Vilka industripolitiska effekter får det för svensk industri om man lägger ner svensk flygindustri?

1978/79:83 av *Thure Jadestig* (s) till socialministern om upprustning av föreningslivets läger- och sommargårdar:

1969 års barnstugeutredning har i sitt slutbetänkande föreslagit att socialstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen gemensamt upprättar en upprustningsplan för föreningslivets läger- och sommargårdar. Planen skulle därefter ingå som en prioriterad del av AMS beredningsplan.

1977 erhöll socialstyrelsen regeringens uppdrag att i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen upprätta en upprustningsplan. Socialstyrelsen hemställde hos kommunerna att dessa skulle dels göra en inventering, dels inkomma med kostnadsberäkningar på upprustningsobjekt.

Tyvärr blev kommunernas handläggningstid alltför begränsad för att inventeringen skulle få önskvärd omfattning.

Jag vill mot denna bakgrund ställa följande frågor till socialministern:

1. Hur många projekt har redovisats via den kommunala inventeringen?
2. I hur många fall har upprustning kommit till stånd?
3. Är statsrådet beredd att medverka till en fullständig inventering av läger-, kurs- och sommargårdar?

1978/79:84 av *Carl-Henrik Hermansson* (vpk) till utrikesministern om regeringsinitiativ rörande förhållandena i Chile, m. m.:

Den 9–11 november 1978 avhölls i Madrid Världskonferensen för solidaritet med Chile. Konferensen, som samlade ett stort antal deltagare från 100-talet länder, antog följande dokument:

”Världskonferensen för solidaritet med Chile har hållits i Madrid,

huvudstaden i ett Spanien som går framåt på den svåra men ärofulla vägen till demokrati. Den har övervarits av delegater från omkring hundra länder på de fem kontinenterna, representerande mycket breda och skilda strömningar av politiska, sociala, kulturella, religiösa och filosofiska idéer.

Efter en genomgripande debatt anser deltagarna det av tvingande vikt att vända sig till alla världens folk, alla delar av det internationella samhället, för att uttrycka följande:

MADRID-DEKLARATIONEN FÖR FRIHET ÅT CHILE

Det är bara fyrtio år sedan världen härjades av krigets eld som brände den till aska. Femtio miljoner döda och förstörelse av många länder var en del av det pris som måste betalas för att förhindra barbariets och totalitarismens seger över mänskligheten.

Men den fred som slöts 1945 betydde inte att de, vilkas slutmål är att bygga en värld i vilken förnuft, rättvisa och hänsyn är inspirationskällorna och bestämmer relationerna mellan människor och folk, kunde slå sig till ro.

Under dessa år och i olika delar av världen har försök gång på gång gjorts och kommer att göras igen att bruka våld, terror, underordning och exploatering för att underkiva länder och kontinenter. Man har sökt hindra folkens skapande genius att gå framåt mot byggandet av samhällen som är mera rättvisa, mera demokratiska och mera fria.

Kampen mellan dessa krafter har varit och blir långvarig. I dag har den antagit en ny dimension som blir allt mera betydelsefull genom att folken tillägnar sig allt större medvetenhet om sin rätt att själva bestämma sin framtid.

Denna konfrontation har inga gränser, men syftet med denna konferens förpliktar oss att vara mera precisa i vårt utpekande. I södra delen av Latinamerika har ett land med 10 miljoner invånare förvandlats till en brännpunkt som – om planerna hos dem som konspirerade för att beröva detta land dess frihet och dess erövringar lyckas – kan bli en faktor som uppmuntrar försök att krossa andra länder i andra delar av världen. Chile, och de dramatiska förhållanden under vilka det levat sedan den 11 september 1973, är inte en isolerad händelse eller ett resultat enbart av en intern kris i landets historia. Det var i detta land som imperialismen uppnådde ett av sina mål i dess strategi för att hålla hela kontinenten under sitt herravälde.

Vi måste peka på det faktum att denna politik inte begränsas till Latinamerika. Det finns många vittnesbörd om hur de reaktionära krafterna, fienderna till mänskligheten tillämpat sina modeller över hela världen, utgående från lärdomarna av var och en av dessa erfarenheter.

Den kamp som förs av Chiles folk och av dem som känner solidaritet med Chile är en del av alla folks kamp för sin frihet och för rätten att välja, i överensstämmelse med deras egen realitet, vägar som leder till bättre öden.

Ehuru hindrade av motståndet och solidariteten fortsätter den chilenska diktaturen och Pinochet att utöva sin makt i tjänst hos en minoritets intressen och inplanterar de materiella och politiska förhållanden som krävs för att institutionalisera regimen. I detta sammanhang sker nu mycket allvarliga

Tisdagen den
14 november 1978

*Anmälan av inter-
pellationer*

saker.

Diktaturregimen försöker att 'lösa' frågan om de försvunna fångarna och förbereder mord samtidigt som den föreger att de redan är döda; den ökar förföljelserna mot fackföreningar och förbund, upplöser och bestraffar organisationer som representerar 1/2 miljon arbetare; den reducerar till en helt otrolig nivå folkets köpkraft och dömer en hel generation till svält och dess konsekvenser; den skär starkt ner de offentliga investeringarna inom hälsovård, undervisning, livsmedelsproduktion, transport, bostadsbyggande samt vetenskaplig och teknisk forskning; den ökar arbetslösheten till en nivå okänd i andra delar av världen. För att sammanfatta: den genomför en oförsonlig aggressionspolitik mot Chiles folk, som en grundläggande förutsättning för genomförandet av sin ekonomiska och politiska plan.

Men Chile är icke på knä, ej heller besegrat.

Trots tusenden av döda och saknade, tusenden av politiska fångar räddade genom den internationella solidariteten eller fortfarande i fängelse eller jagade med de mest djävulska instrument av terror och repression i Chiles hela historia, så växer kampen i innehåll och omfattning. Arbetarna pressar hårt för sina krav, jurister och kulturarbetare avslöjar i offentlig diskussion hela löjligheten i en fascistisk konstitution, kvinnorna och hela folket organiserar sig till försvar för sina försvunna anförvarters liv, ungdomen visar sin rebellanda allt klarare för varje dag.

Denna kamp kräver ett svar från världen, från demokraterna.

Ett svar som är följdriktigt och konkret, uttryckt genom fakta snarare än genom proklamationer som inte står i direkt sammanhang med faktisk handling. Kampen för ett återupprättande av demokratin, på ena sidan, och ekonomiskt stöd till diktaturen, på den andra, är oförenliga och motsatta. Försvaret av mänskliga rättigheter måste med nödvändighet inbegripa försvaret av politiska, sociala och ekonomiska rättigheter. De är den oundgängliga grundvalen för folkets självbestämmande och för dess tillgång till ett liv i frihet och värdighet.

Inför allt detta är det en fråga vi måste ställa: Vad har militärjuntan gjort med de 3 000 miljoner dollar som den under dessa fem år har fått från regeringar, internationella låneinstitut och privata banker? Svaret är enkelt: pengarna har använts för att köpa vapen och sofistikerade medel för förtryck och har sugits upp av två eller tre lokala finansgrupper och de mäktiga transnationella bolagen.

Vi fördömer starkt de regeringar och institutioner som stöder Pinochets regim genom att tillhandahålla dessa resurser, gör den till ett hot mot freden på hela kontinenten och förlänger och försvårar de chilenska demokraternas kamp.

Av detta skäl, och samtidigt som vi yrkar på ett förbud mot leveranser av vapen och andra resurser till militärjuntan, kräver vi användning av de instrument som skapats av det internationella samhället för att övervaka och säkra mänskliga rättigheter i Chile, särskilt av ad-hoc-arbetsgruppen inom FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna, klarläggande av omständigheterna kring saknade personers öden och bestraffning av de ansvariga för

mordet på Chiles förre utrikesminister, Orlando Letelier.

Denna Världskonferens är skyldig att påta sig förpliktelsen att vidta konkreta aktioner för att fullfölja alla initiativ som överenskommits om i dess debatter. På detta sätt ger vi ett riktigt gensvar på den kamp som förs av politiska och sociala krafter i Chile, av fackföreningarna, ungdoms- och kvinnoorganisationerna och även av kyrkan.

Med oss här finns krafter som aktivt måste arbeta för genomförandet av de resolutioner som antagits av Förenta Nationerna och många andra internationella organisationer.

I våra respektive länder har tusentals offer för diktaturen sökt skydd. I de flesta fall har vi stött dem och hjälpt dem att möta denna svåra erfarenhet. Men vi känner med oss att våra förpliktelser går längre. Vi skall fullfölja de skyldigheter vi påtog oss när de fick asyl och vi skall ständigt försvara deras rätt att leva i sitt eget fädernesland.

Världskonferensen för solidaritet med Chile höjer sin röst för att söka nå alla länder och språk, alla tribuner och kretsar i världen. Segern för dem som i Chile kämpar för demokrati, för frihet och rättvisa, är en seger för oss alla, för de män, kvinnor och ungdomar som varje timme, varje dag, i de mest avlägsna delar av världen, kämpar för samma höga ideal.”

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till utrikesministern ställa följande frågor:

1. Vilka initiativ avser regeringen att ta i Förenta nationerna för att isolera militärjuntan i Chile och för att befordra alla chilenaers rätt att leva i sitt fädernesland?
2. Hur kommer regeringen att ställa sig till initiativ med samma målsättningar från andra delegationer och till förslag med samma syfte från FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna?
3. Vilka initiativ kommer regeringen att ta i övriga internationella organisationer och institutioner, där Sverige är medlem, för att förhindra stöd till militärjuntan i Chile?
4. Har regeringen observerat den starkt ökade importen till Sverige från Chile under 1978 och hur ser den på denna utveckling?

§ 14 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 14 november

1978/79:125 av *Kerstin Andersson* i Hjärtum (c) till arbetsmarknadsministern om den svenska flygindustrins framtid:

Flygindustrikommittén har i dag avgett sitt betänkande, som innebär att man föreslår att det skall byggas 6 div. A 20. Förslaget innebär troligen också att man genom att satsa på A 20 kommer att lägga ner svensk flygindustri och

Tisdagen den
14 november 1978

*Meddelande om
frågor*

i fortsättningen blir tvungen att köpa flygplan utifrån. Detta medför stora problem för sysselsättningen i Trollhättan, närmast för dem som är sysselsatta med utvecklingsarbetet vid Volvo Flygmotor AB, men på sikt även för produktionspersonalen.

Regeringen har nu att presentera sitt alternativ till flygplansanskaffning, och för Trollhätteregeionen är det viktigt att få klarhet om hur sysselsättningen påverkas.

Med anledning av detta vill jag ställa följande fråga:

När kan besked väntas i flygplansfrågan, och vilka utredningar pågår inom regeringskansliet för att finna alternativ som positivt påverkar sysselsättningen i Trollhätteregeionen för dem som nu utvecklar och producerar flygmotorer?

1978/79:126 av *Magnus Persson* (s) till bostadsministern om förslag till riksdagen rörande kommunal väg- och gatuhållning:

1969 års vägutredning lade i maj 1977 fram förslag (SOU 1977:12) till kommunikationsministern om bl. a. kommunal väghållning inom områden med byggnadsplan och icke detaljplanelagda områden. I september samma år lade gatukostnadsutredningen fram förslag (SOU 1977:65) till bostadsministern om bl. a. kommunal gatuhållning inom stadsplanelagda områden. Båda förslagen remissbehandlades under tiden november 1977–mars 1978.

Med hänvisning härtill vill jag ställa följande fråga:

Avser bostadsministern att framlägga förslag om kommunal väg- och gatuhållning och när kan i så fall detta väntas ske?

1978/79:127 av *Anders Dahlgren* (c) till jordbruksministern om medel till statligt förvärv av skogsmark:

Regeringen uppdrog den 8 juni 1978 åt lantbruksstyrelsen att ta upp överläggningar om förvärv av mark som av olika skogsföretag utbjuds till försäljning. På den förra regeringens initiativ har också förhandlingar upptagits mellan domänverket och lantbruksstyrelsen om en samlad försäljning av domänverksmark i strukturrationaliseringssyfte.

I skrivelse den 14 september 1978 begär lantbruksstyrelsen att 325 milj. kr. ställs till styrelsens förfogande såsom en rörlig kredit hos riksgäldskontoret så att aktuella förvärv kan fullföljas.

Avser regeringen att snarast framlägga förslag om det av lantbruksstyrelsen begärda beloppet?

1978/79:128 av *Anders Dahlgren* (c) till jordbruksministern om avbytarservicen till jordbrukare vid militär repetitionsutbildning:

Genom riksdagens godkännande av proposition 1977/78:154 om reglering av priserna på jordbruksprodukter m. m. ställdes medel till förfogande för fortsatt utbyggnad av avbytarservicen inom jordbruket avseende planlagd

ledighet och vid sjukdom. Kostnaderna för avbytare vid militär repetitionsutbildning hade enligt föredraganden speciell karaktär varför de krävde ytterligare överväganden. Han avsåg att återkomma till regeringen i frågan.

Vid regeringsskiftet hade överläggningar inletts mellan jordbruks- och försvarsdepartementen om hur frågan skulle lösas. Avsikten har varit att genom reformer av näringsbidraget skapa jämställdhet med löntagare.

Avser jordbruksministern att fullfölja den förra regeringens avsikter vad gäller finansieringen av kostnaderna för avbytarservice till jordbrukare vid militär repetitionsutbildning?

1978/79:129 av *Anders Dahlgren* (c) till jordbruksministern om tidpunkten för prövning av ärende om statligt stöd till investeringar i jordbruk:

I den av riksdagen godkända propositionen om särskilt stöd till lantbruksföretag m. m. i vissa glesbygder föreslogs regler för stöd till investeringar i lantbruksföretag och verksamheter som kan ingå som en del i en yrkeskombination vid sådana företag. Det särskilda stödet skall utgå i områden av utpräglad glesbygdskaraktär. Det ankommer på resp. länsstyrelse att besluta om områdesavgränsningen inom inre stödområdet. Beträffande områden utanför det inre stödområdet beslutar regeringen efter framställning från resp. länsstyrelse.

En sådan framställning har inkommit från länsstyrelsen i Jönköpings län och tillstyrkts av lantbruksstyrelsen.

Jag anser att det särskilda glesbygdstödet kan få stor betydelse även utanför det inre stödområdet och att det därför är angeläget att det snarast möjligt får prövas i Jönköpings län.

När avser jordbruksministern att ta upp framställningen från Jönköpings län till avgörande?

1978/79:130 av *Arne Persson* (c) till jordbruksministern om tidpunkten för förslag till ny jordförvärvslag, m. m.:

När nuvarande regering tillträdde var arbetet i jordbruksdepartementet med den nya jordförvärvslagen avslutat. Lagförslaget var dessutom översänt till lagrådet för granskning. Enligt vad jag erfarit var avsikten att riksdagen skulle behandla lagförslaget under hösten, och den nya lagen skulle ha trätt i kraft den 1 januari 1979. Fortfarande är propositionen inte avlämnad.

När ämnar regeringen förelägga riksdagen förslag om ny jordförvärvslag? Kommer förslaget att innebära några förändringar i förhållande till den gamla regeringens förslag?

Nr 32

Tisdagen den
14 november 1978

*Meddelande om
frågor*

1978/79:131 av *Jörn Svensson* (vpk) till arbetsmarknadsministern om sysselsättningssituationen i Broby:

Skåne drabbas hårt av den ekonomiska krisen. Malmö, Landskrona och Helsingborg har alla stora akuta problem. Men också östra Skåne, där sysselsättningsgraden alltid varit lägre än i den västra delen, har problem. Bl. a. namnen Karpalund, Lönsboda och Bromölla har vittnat härom den senaste tiden.

Så mycket allvarligare är mot denna bakgrund den stora fara som hotar inemot 600 arbetande genom den akuta situationen i Broby. Snabba åtgärder är nödvändiga.

Jag får därför till arbetsmarknadsministern ställa följande fråga:

Vad avser regeringen göra i anledning av den akuta sysselsättningskrisen i Broby?

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 15.51.

In fidem
BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert